

MINIMUMPROGRAMMA, politiek programma van de gematigde Belgisch-loyale flaminganten in de periode tussen beide wereldoorlogen. Dit programma werd voor het eerst, maar toen nog niet onder die naam, geformuleerd op de landdag die het in april 1917 onder Vlaamsgezinde uitgewekenen in Nederland gestichte Vlaamsch-Belgisch Verbond op 4 maart 1918 organiseerde. Frans van Cauwelaert, voorzitter van dat Verbond, preci-

seerde toen dat, ter verwezenlijking van de volledige "gelijkheid in rechte en in feite" tussen Vlamingen en Walen, de volledige vernederlandsing van onderwijs, bestuurszaken, leger en gerecht in Vlaanderen werd geëist. Het naoorlogse Algemeen Vlaamsch Verbond en de Katholieke Vlaamsche Landsbond stelden in 1919 datzelfde programma op dat, op parlementair vlak, de leidraad werd van de zogeheten **minimalisten** onder leiding van Van Cauwelaert. Naar diens verklaringen betekende het minimumprogramma niet dat de verwezenlijkingen ervan het eindpunt was van de Vlaamse ambities, wel dat op het gebied van de **taalwetgeving** niet onder de gestelde eisen kon worden gegaan. In de jaren 1920 werd, vanwege tegenwerking van conservatieve politici én van koning **Albert I**, nauwelijks iets van het minimumprogramma verwezenlijkt. Vanaf 1929 echter was het net andersom met vooral de vernederlandsing van de Gentse universiteit (1930), en de wetten op de eentaligheid van Vlaanderen in onderwijs- en bestuurszaken (1932), en in rechtszaken (1935). Aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog was zodoende het Vlaamse minimumprogramma verwezenlijkt.

LITERATUUR: F. van Cauwelaert, 'Het Minimumprogramma en het Voorbehoud van Mgr. Rutten', in *De Standaard* (29 juni 1919); – id., 'Over Minimalisme en Maximalisme', in *Elckerlyc*, jg. 4 (26 februari 1938), p. 1-2; – H.J. Elias, *25 jaar Vlaamse Beweging 1914-1939*, 4 dln., 1969; – A.W. Willemsen, *Het Vlaams-nationalisme. De geschiedenis van de jaren 1914-1940*, 1969²; – *Uit het archief van Frans van Cauwelaert. Gedenkschriften over Vlaamse Beweging en Belgische politiek. 1895-1918*, met inleiding en aantekeningen door R. de Schryver, 1971; – R.M. Steyaert, *De Vlaamse politiek van het weekblad Vrij België (1915-1918) en van het Vlaamsch-Belgisch Verbond (1917-1918)*, KUL, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, 1972; – L. Wils, *Honderd jaar Vlaamse Beweging*, II, 1985; – id., 'Koning Albert I en het Vlaams minimumprogramma', in *WT*, jg. 54, nr. 3 (1995), p. 167-171.

REGINALD DE SCHRYVER*